

# COLM TÓIBÍN

## “En una novel·la, els miracles no queden bé”

◆◆◆◆◆ Jordi Nopca

Colm Tóibín (Enniscorthy, 1955) visita Barcelona per presentar l'última novel·la que se n'ha traduït, *El testament de Maria*, i per dedicar una conferència a George Orwell al CCCB el dimarts 8 de juliol. L'escriptor ja té un nou llibre a punt, *Nora Webster*, que publicarà en anglès aquesta tardor.

**El testament de Maria va aparèixer en anglès l'any 2012, igual que la col·lecció d'assajos *Nuevas maneras de matar a tu madre*. En tots dos llibres les mares són importants. ¿Era una obsessió recurrent?**

Feia temps que escrivia articles sobre escriptors i les seves famílies. L'únic que havia de fer era aplegar-los. I el primer títol que se'm va acudir va ser: *Noves maneres de matar el teu pare*. Però en algun moment el vam canviar per la mare. Pel que fa a *El testament de Maria*, el procés va ser diferent. Hi havia una part d'influència d'unes classes de literatura que vaig donar sobre teatre clàssic grec –Medea, Electra, Antígona–: la urgència i la particularitat de les seves veus m'atreien molt. D'altra banda, també va pesar la proposta teatral que se'm va fer.

**Va ser una bona experiència?**

El teatre té una part engrescadora, però quan l'obra deixa d'estar en cartell, desapareix. Per a un novel·lista, la sensació és molt estranya, perquè ja no es pot trobar mai més: el teatre rarament s'edita. Va ser llavors que vaig muntar el llibre. La novel·la té unes 27.000 paraules, l'obra de teatre unes 9.000. Per tant, és el triple d'extensa.

**A banda de l'extensió, hi ha altres diferències?**

Sí. N'hi ha una d'important. En una obra de teatre no pots explicar un viatge ni pensaments lírics, i una novel·la fonamentalment està integra-

da per aquests dos components. Un novel·lista, quan explica el trajecte d'un personatge entre un lloc i un altre, no pot evitar fixar-se en qui es troba, en les converses que té amb altres personatges i en el diàleg amb ell mateix –amb els seus pensaments–. No ho pot evitar perquè és el seu material bàsic, tant si s'hi aproxima des d'una manera clàssica com moderna. En teatre això no funciona.

**Encara escriu a mà? Tinc entès que cada projecte li ocupa una o diverses llibretes, i que en pot tenir obertes unes quantes simultàniament.**

En el cas d'*El testament de Maria* vaig començar la llibreta a Efes, Turquia, el lloc des d'on ella explica la seva vida. Devia ser el desembre del 2008 o del 2009. Em passava el dia explorant l'illa, i quan tornava a l'hotel estava pràcticament sol. Quan acabava de sopar em tancava a l'habitació i escrivia. Gran part del llibre el vaig fer a la casa que tinc a Farrera, on passo els estius. El vaig acabar a finals de setembre.

**Per què va voler escriure des del punt de vista de Maria, quan ella ja és una anciana?**

Una novel·la explica allò que queda fora d'una fotografia o se centra en les persones que no hi surten. Si jo volgués escriure sobre la Guerra Civil situaria l'acció uns anys després del conflicte, probablement el 1943. El millor exemple d'aquesta estratègia és *La cartoixa de Parma*, de Stendhal. El Fabrice és a prop de Waterloo durant la batalla napoleònica, però en aquells moments està totalment absorbt pensant en la dona que estima. En el cas d'*El testament de Maria*, volia escriure des de vint anys després de la crucifixió de Jesús. On era, la seva mare? Què feia? Per a mi era un punt de partida més interessant que l'any decisiu.



EL TESTAMENT DE MARIA  
COLM TÓIBÍN  
AMSTERDAM/LUMEN  
TRAD. MARIA ROSICH  
118 PÀG./14,90 €



**Maria està vigilada per dos dels apòstols. Podrien ser Joan, Lluc i Pau, però Marc no.**

No volia que els apòstols quedessin clars per al lector. El que era important era que fossin percebuts com a persones decidides, que volien estructurar una experiència, la del seu mestre, amb un objectiu: potenciar-ne els aspectes més durs i traumàtics. Jo dono la veu a Maria, però tanmateix hi ha les versions dels evangelistes que estan sent construïdes paral·lelament.

**En els orígens del cristianisme, la frontera entre el mite i la realitat és borrosa.**

Mentre vius els fets, l'experiència no té forma. És en el moment de reconstruir-los a través del text o iconogràficament que creix una història. No cal anar tan enrere: amb Orwell passa el mateix, encara ara ningú sap què va

a  
llegim

46-47

● Entrevista a Mai Jia, escriptor i antic espia xinès ● Narcís Comadira reuneix la seva obra poètica

48-49

● Una crònica del Japó del segle XIII feta per un monjo budista  
● Antologia de la poesia de Mikhaïl Lérmontov



RUTH MARIGOT

## DUES CITES AMB TÓIBÍN

En el marc del Dia Orwell 2014, Tóibín revisita l'obra de l'autor de 1984, *Homenatge a Catalunya* i *Dies de Birmània* al CCCB. Serà al CCCB el dimarts 8 de juliol, en el marc del cicle *Veus*, a partir de les 19.30 h. En la seva conferència, l'escriptor examinarà altres fonts de la història dels primers mesos de la Guerra Civil a Barcelona, explicarà la relació de la seva obra amb la d'Orwell i rememorarà l'atmosfera de la ciutat on ell va viure quan tot just emergia de la dictadura, que va motivar el llibre *Homenatge a Barcelona*.



A més, del 17 al 20 de juliol, la capella del Macba acollirà la presentació del muntatge teatral *El testament de María*. L'actriu Blanca Portillo interpreta la mare de Jesús, en el monòleg teatral que dirigeix Agustí Villaronga, responsable de les adaptacions cinematogràfiques d'*El mar*, de Blai Bonet, i de *Pa negre*, d'Emili Teixidor. L'artista plàstic Frederic Amat ha sigut el responsable de l'escenografia del muntatge, que també comptarà amb diverses composicions de l'australiana Lisa Gerrard, veu dels Dead Can Dance.

passar durant el maig del 1937 a Barcelona, necessitaríem mil testimonis que ens donessin les seves versions personals, i això ja no és possible.

**Quines preguntes li interessava plantejar, al text?**

Una de les que m'interessaven més era: per què aquesta religió necessitava un sacrifici humà? I per què van triar Jesús, en comptes d'algun dels seus seguidors? Què passa entre l'Anunciació de l'arribada de Déu a la Verge i l'Assumpció de Maria, quan el cos i l'ànima de la Mare de Déu són portats cap al cel després que ella mori?

**Ni una cosa ni l'altra surten al llibre.**

Exactament. Em centro en el que queda enmig, en la vida d'ella. No tenia intenció de mostrar l'autèntica Maria, sinó els seus drames. Hauria sigut relativament fàcil convertir-la en una nihilista. A mi em cridava l'atenció que en aquells anys una part del poble estigués disposada a començar el trànsit del judaisme al cristianisme. Ella també canvia. Per això explico la impressió que li fan les estàtues paganes a Efes.

**¿Hi havia alguna aproximació literària prèvia que tingués al cap?**

Tenia moltes coses presents, però es tractava d'oblidar-les per centrar-me únicament en el personatge de Maria i en la pròxima frase que escriuria. Dels Evangelis, el que m'ha ajudat més és el de Joan, i també la *Passió segons sant Joan*, de Bach, sobretot l'aria *Es ist vollbracht*. I també la crucifixió de Tintoretto, que es pot veure a Venècia. És un quadre enorme i tumultuós, ple de gent i de cavalls, amb Crist crucificat al mig. Això em va permetre imaginar com devia ser aquell dia. Quan vaig tenir acabada la novel·la vaig llegir *L'Evangelí segons Jesucrist*, de José Saramago, i em va semblar molt bo.

**Un dels capítols més colpidors està dedicat a la resurrecció de Llätzer. El lector veu que el mort reviu, però no del tot.**

Era incapaç d'enfrontar-me amb els altres miracles de Jesús. Els pans i els peixos no m'interessaven, narrativament... En una novel·la, els miracles no queden bé. I en el cas de Llätzer, no pensava dedicar-hi gaire espai, però em va captivar la idea que pogués tornar a mitges. Potser és la part que m'agrada més del llibre.

**Fa l'efecte que amb l'escena de les noces de Canà s'ho ha passat bé.**

A les novel·les els encanten les multituds. Sobretot en una com aquesta, que corria el risc de ser molt solitària. I a les noces de Canà hi introdueixo la figura d'un home a qui coneixen com l'estrangulador, algú capaç de matar-te en el silenci més absolet. Terrible!

**Durant la crucifixió hi ha un home que treu conillets d'un sac i els acosta a un ocell. Els mata salvatgement. Hi ha un monstre amagat dins meu, i surt quan escric. I això que gairebé mai no he escrit cap escena de violència...**

Maria recorda Jesús com un jove força arrogant. En comparteix la visió? En cap moment vaig pensar que creia o deixava de creure. Jo sóc l'únic que no hi és, al llibre. Les meves opinions n'han quedat fora.

## CINC LLIBRES DE L'AUTOR IRLANDÈS



### 'HOMENATGE A BARCELONA'

Tóibín va explicar les experiències viscudes a la capital catalana per partida doble. Una va ser *Homenatge a Barcelona*, en el qual repassa la història del país i es fixa en tres dels seus artistes més reconeguts, Gaudí, Miró i Picasso. El mateix any 1990 en què el publicava també va debutar en la novel·la amb *The south*.



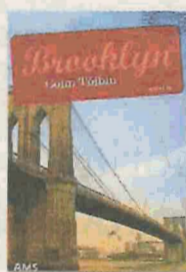
### 'UN LLARG HIVERN'

El recull de contes *Mothers and sons* (2006) acabava amb la *nouvelle* *Un llarg hivern*, que La Campana va publicar en català. Ambientada durant la postguerra al Pallars, narra la desaparició d'una mare. El pare i el fill s'han d'espavilar: providencialment, arriben a un acord amb un jove orfe que s'ocupa de les feines domèstiques. L'amistat entre els dos podria anar més enllà.



### 'THE MASTER'

Publicada fa tot just una dècada, *The master* ha sigut la novel·la que ha consagrat internacionalment Tóibín. Reconstitueix cinc anys de la vida de Henry James, des del poc èxit que va tenir l'estrena de l'obra de teatre *Guy Domville* a Londres l'any 1895 fins a la nova vida a Rye, des d'on escriuria alguns dels millors llibres, com *The wings of a dove* i *The golden bowl*.



### 'BROOKLYN'

Eilis Lacey és una noia irlandesa que decideix marxar a Nova York per obrir-se camí. S'instal·la al barri de Brooklyn i treballa en una merceria, mentre de nit estudia comptabilitat. Aviat coneix un lampista italià, el Tony, de qui s'enamora. Amb *Brooklyn* (2009) Tóibín va aconseguir el Costa Award i va quedar finalista al Booker i a l'International IMPAC Dublin Literary Award.



### 'NUEVAS MANERAS DE MATAR A TU MADRE'

L'exploració de les múltiples variants de la família ha interessat l'escriptor des dels inicis. A *Nuevas maneras de matar a tu madre* (2012) va recopilar diversos assajos en què havia parlat de les relacions familiars de diversos autors. Destaquen les cartes entre W.B. Yeats i el seu pare i les aproximacions a John Cheever, Hart Crane i James Baldwin.